

Paula Stradiņa māsas un viņu loma medicīnas vēsturē

Maija Pozemkovska

Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas vēstures institūts, Latvija

Ievads. 2016. gada 17. janvārī apritēja 120 gadu kopš Paula Stradiņa dzimšanas. Mēs daudz zinām par viņu un pazīstam viņa pēcnācējus – mediķus, taču nepelnīti aizmirstas ir Paula māsas Minna un Anna, kas, tāpat kā brālis, bija ārstes – viena ķirurģe, otra – onkoloģe, acimredzot vecākā brāļa vai tēva ietekmē.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir pētīt Minnas Vitomskas (dzim. Stradiņa; 1897–1978) un Annas Stradiņas (1901–1953) biogrāfijas avotus. Darbā izmantoti LU arhīva materiāli, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja un Viesītes muzeja “Sēlija” krājums, kā arī publicētie darbi par Paulu Stradiņu u. c. avoti. Darbā izmantota vēsturiski pētnieciskā un analītiskā metode.

Rezultāti. Pauls Stradiņš, studēdams Kara medicīnas akadēmijā Petrogradā (1914–1919), Pirmā pasaules kara laikā izkārtāja metropolē pansiju arī savām māsām, taču pēc tās slēgšanas jaunākās māsas – Anna un Emīlija – atgriezās pie vecākiem, kas tolaik atradās bēgļu gaitās Vitebskas guberņā. Taču Minna palika Petrogradā un studēja tur medicīnu līdz 1921. gadam, kad atgriezās Latvijā. Kādu laiku Minna bija ārste Viesītē un Saukas pagastā (dzīvoja doktorātā). Oficiāli ārsta diplomu viņa ieguvisi Latvijas Universitātē 1928. gadā. Vēlāk strādājusi Rīgā, kur specializējās onkoloģiskajās slimībās. Vidējā māsa Anna ārsta grādu Latvijas Universitātē ieguva 1931. gadā un specializējās ķirurģijā, strādājot Rīgas pilsētas 1. slimnīcā pie Jāņa Jēgermaņa (1895–1968), kā arī pēc kara vadīja slimnīcas onkoloģisko punktu. Viņas mūžs pāragri pārtrūka 1953. gadā, apbedīta Meža kapos Rīgā.

Jāatzīmē, ka Viesītē tolaik nebija otra tāda gadījuma, kad no vienas ģimenes nāktu trīs izstudējuši ārsti. Tas, visticamāk, ir tēva Jāņa Stradiņa (1866–1945), vienkārša amatnieka, nopelns, kurš uzstājīgi vēlējās, lai bērni studētu medicīnu, jo Minna bija sākusi studēt vēsturi (pēc pirmā kursa pārgāja uz medicīnas augstskolu), bet Anna gribēja studēt tieslietas. Stradiņu ģimenes pastārīte – jaunākā māsa Emīlija (prec. Doliete; 1904–1983) augstāko izglītību neieguva.

Secinājumi. Sadarbībā ar Viesītes muzeja “Sēlija” vadītāju Ilmu Svilāni turpināt apzināt faktus un iegūt jaunas liecības par Paula Stradiņa māsām – ārstēm Minnu un Annu, tā aizpildot “baltos plankumus” Stradiņu dzimtas vēsturē.